

Warszawa, dnia 14 marca 2016 r.

Stanowisko Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie zastępstwa procesowego realizowanego przez osoby z uprawnieniami radcowskimi – niewykonującymi zawodu.

1. Ośrodkowi Badań Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych przedstawiono następujący stan faktyczny i związane z nim pytania.

Pytający jest wpisany na listę radców prawnych, zawodu radcy prawnego nie wykonuje (nie opłaca też składki na ubezpieczenie od OC) i jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na stanowisku doradcy prawnego, na którym uprawnienia radcowskie nie są wymagane.

Czy taka osoba może reprezentować swojego pracodawcę mającego status oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu karnym?

Czy w związku z problemem postawionym w pytaniu należy przyjąć, że osoba wpisana na listę jest z tego tytułu zobowiązana do wykonywania zawodu radcy prawnego, czy też wynika z tego wyłącznie jej uprawnienie.

2. Ustawa o radcach prawnych rozróżnia uprawnienie do wykonywania zawodu radcy prawnego (art. 23) oraz wykonywanie tego zawodu polegające na świadczeniu pomocy prawnej (art. 3 ust. 1).

Posiadanie aktualnego wpisu na listę radców prawnych jest potwierdzeniem uprawnienia do wykonywania tego zawodu. Jego faktyczne wykonywanie następuje jednak po przyjęciu obowiązku świadczenia pomocy prawnej w jednej z form organizacyjno-prawnych wymienionych w art. 8 ustawy o radcach prawnych (stosunek pracy, umowa cywilno-prawna, indywidualna kancelaria, jedna ze spółek wskazanych w tym przepisie). Wykonywanie zawodu w stosunku pracy oznacza, że jest to radcowski stosunek pracy wynikający z umowy o pracę zawartej z pracodawcą przez osobę posiadającą uprawnienie do wykonywania zawodu, potwierdzone aktualnym wpisem na listę radców prawnych, która jest ogólnie dostępnym rejestrem (są w nim również ujawniane czasowe ograniczenia prawa wykonywania zawodu będące następstwem zastosowania środków karnych bądź kar dyscyplinarnych). Umowa taka swoim zakresem obejmuje świadczenie pomocy prawnej w rozumieniu

art. 6 ww. ustawy. Radca prawny podejmujący taką pracę obowiązany jest zawiadomić radę izby o jej podjęciu wskazując na formę wykonywania zawodu.

Oczywiście osoba, która uzyskała wpis na listę nie jest zobowiązana do podjęcia wykonywania zawodu w jakiegokolwiek formie wskazanej w ww. art. 8. Wykonywanie zawodu jest jej uprawnieniem, z którego może korzystać również okresowo. Może też posiadając takie uprawnienie świadczyć inną pracę niż wykonywanie zawodu radcy prawnego np. zatrudniając się na stanowisku pracy, które wymaga pewnej wiedzy prawniczej, ale swoim zakresem nie obejmuje czynności zawodowych określanych w ww. ustawie jako świadczenie pomocy prawnej.

3.Z powyższego wynika, że osoba wpisana na listę, a więc posiadająca uprawnienia do wykonywania tego zawodu i pozostająca w nieradcowskim stosunku pracy nie może na jego podstawie wykonywać czynności zawodowych objętych świadczeniem pomocy prawnej. Nie może więc również reprezentować w jakimkolwiek postępowaniu swojego pracodawcę w charakterze jego radcy prawnego.

Nie można jednak wykluczyć sytuacji, w której taka osoba będzie obok pozostawania w nieradcowskim stosunku pracy, świadczyć jednocześnie pomoc prawną innemu podmiotowi np. w postaci doraźnej umowy cywilno-prawnej, w indywidualnej kancelarii bądź spółce prawniczej.

Jeśli natomiast konkretne procedury (ale nie postępowanie karne – zob. art. 88 KPK) dopuszczają reprezentowanie strony tego postępowania przez innego niż radca prawny pracownika – wówczas taka reprezentacja przez pracownika z uprawnieniami radcowskimi byłaby dopuszczalna. Taki pełnomocnik nie miałby jednak w takim postępowaniu statusu radcy prawnego.

4.Należy również rozważyć czy byłoby dopuszczalne łączenie w ramach jednej umowy o pracę zarówno czynności polegających na wykonywaniu zawodu radcy prawnego, jak i innych obowiązków pracowniczych. Należy przyjąć, że jest to niedopuszczalne, ponieważ stanowiłoby zasadniczą przeszkodę dla realizacji profesjonalnej niezależności, a tym samym do dochowania tajemnicy zawodowej i unikania konfliktu interesu. Z artykułu 9 ust. 4 ww. ustawy wynika wyraźny zakaz nie tylko polecenia radcy prawnemu czynności spoza zakresu pomocy prawnej, ale i zakaz umawiania się obu stron umowy o pracę o taką jej treść.

To samo ograniczenie należałoby odnieść do łączenia przez jedną osobę jej obowiązków pracowniczych nie będących wykonywaniem zawodu radcy prawnego z

obowiązkami polegającymi na świadczeniu pomocy prawnej temu samemu podmiotowi na podstawie odrębnie zawartej umowy cywilno-prawnej w konkretnej sprawie.

Radca Prawny
Zenon Klatka